

УДК 911.3: 316.25 (477.82)

**Віктор Патійчук,
Мирослава Забокрицька,
Ірина Нетробчук,
Софія Саванюк****Аналіз основних проблем використання водойм Волинської області у рекреаційній діяльності**

Досліджено особливості рекреаційного використання основних водойм Волинської області, зокрема озер, річок, джерел та ставків. Показано специфіку залучення водних об'єктів досліджуваної території в рекреаційній діяльності регіону та країни в цілому. Проаналізовано основні напрями рекреаційної діяльності з використанням водойм Волині. Розкрито головні проблеми, які виникають у результаті рекреаційного освоєння водних об'єктів Волинської області та господарської діяльності на її території. Виділено декілька основних груп проблем рекреаційного використання природних і штучних водойм Волинської області. Основну увагу дослідження сконцентровано на статусно-правових, фінансово-економічних, природно-технологічних, господарсько-екологічних, інфраструктурно-технічних, безпекових, науково-інформаційних, кадрових та ментальних проблемах рекреаційного використання водних об'єктів Волинської області. Узагальнено можливі перспективи використання водойм області для розвитку рекреаційної діяльності в досліджуваному регіоні.

Ключові слова: рекреаційна діяльність, водні об'єкти, водойми, озера, проблеми використання водних об'єктів, Волинська область.

Постановка наукової проблеми та її значення. Волинська область досить багата водними об'єктами і ресурсами. За висновками фахівців, параметри її кліматичних умов є оптимальними для розвитку всіх основних водних видів рекреаційної діяльності в зимові та літні місяці [9]. На її території знаходиться 267 озер, серед яких є найглибше озеро нашої країни – Світязь (58 м). Більшість озер області є карстового походження, інші – заплавні [8]. Останні є неглибокими та являють собою залишки старих русел річок. Найбільше їх спостерігається в заплавах річки Прип'ять та її приток. Досить дивовижними та привабливими з рекреаційної точки зору є Шацькі озера (близько 30, із загальною площею водного плеса до 60 кв. км). Це – група озер у північно-західній частині Волинського Полісся, в басейні Західного Бугу, де зараз функціонує Шацький національний природний парк. Через територію області протікає 137 річок довжиною більше 10 км, загальна протяжність яких становить понад 3000 км. Річкова мережа Волині є досить розгалуженою. Річки протікають по території області, в основному, з півдня на північ й мають повільну течію, що пов'язано з незначним зниженням поверхні області на північ. Режим живлення річок відповідає рівнинному типу, де переважає снігове живлення (до 70 %), а решта становить дощове й підземне – 30 % річного стоку [9]. Гідрологічна мережа області належить до двох великих річкових басейнів – Прип'яті (111 річок, серед яких найбільшими є Прип'ять, Стир, Стохід і Турія) й Західного Бугу (26 річок). Окрім того, на Волині є багато штучних водойм – ставків, копанок, а також в експлуатації знаходиться 9 крупних водосховищ, загальна ємкість яких становить більше 1,0 млн м куб. [12]. На території області станом на 01.11.2016 р. нараховувалося 930 ставків із загальною площею водного дзеркала 5257,83 га і сумарним об'ємом 59,05 млн м. куб. [13]. Ставки та інші штучні водойми знаходяться в основному у південній частині Волинської області, яка характеризується більш вираженим мікрорельєфом [8]. Вони розташовані переважно в балках, ярах, при невеликих струмках, у витоках річок і понижених місцевостях. Переважна більшість водних об'єктів Волині мають сприятливі характеристики для використання їх у рекреаційній діяльності, проте лише 35 % водойм регулярно використовується для отримання відпочинку, насамперед – стихійного [12]. Решта – має значний потенціал, але поки-що практично не задіяна у наданні рекреаційних послуг, оскільки існує багато проблем різноякісного змісту, які потребують наукового вивчення, що й зумовило потребу в написанні цієї статті.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Дослідженню стану водойм Волинської області присвячено багато праць науковців, серед яких слід відзначити публікації О. Мольчака, Л. Ільїна [8; 9], О. Ільїної, В. Фесюка, М. Боярин, М. Гануцака та ін. Проблеми використання водних об'єктів у господарчій та рекреаційній діяльності та оцінкою їх екологічного стану займалися З. Герасимчук, Л. Черчик і Н.

Коленда [5], В. Павлов, Н. Павліха та ін. науковці краю. Дослідження у галузі придатності водних ресурсів області для рекреаційної діяльності також проводили М. Мельничук, Д. Каліновський [10], В. Бідун [1] та ін. Проте, комплексної оцінки щодо проблем використання водних об'єктів Волинської області у рекреаційній діяльності краї поки-що не було здійснено, що й зумовило потребу в цьому дослідженні.

Мета статті – дослідити основні проблеми, що пов'язані з використанням водних об'єктів Волинської області в рекреаційній діяльності.

Виклад основного матеріалу та обґрунтування отриманих результатів дослідження. Сучасна рекреаційна діяльність людини широко використовує водні ресурси місцевих водойм як для прямого споживання у вигляді лікувальних водних процедур й споживання мінералізованих вод, так і в опосередкованому – купання, загоряння, плавання, любительські стрибки у воду, дайвінг, дозвілля розваги на воді, спортивні та масові розваги й гуляння, а також із метою риболовлі та мисливства тощо. Можна виділити декілька рекреаційних різновидів із використанням води: відпочинок на воді, водний спорт, культурно-дозвільний відпочинок, оздоровлення і лікування та водне мисливство з рибальством та ін. галузеві напрямки (рис. 1). Такі види рекреаційної діяльності можна, на наш науковий погляд, проводити на багатьох водоймах Волинської області, яка багата різноманітними водними ресурсами – озерними, річковими, ставковими, мінералізованими водами і грязями тощо.

Рис. 1. Різновиди водної рекреації

Рекреаційних центрів, де б надавалися професійні послуги відпочинку, за винятком, території Шацького національного природного парку (бази відпочинку «Грядя», «Гарт», «Турбаза» та ін., які розміщуються по периметру о. Світязь, а також санаторію «Лісова Пісня» на о. Пісочне) у Волинській області фактично не існує. Проте в краї функціонує своєрідна мережа рекреаційних зон та окремих рекреаційних пунктів, де можна отримати стаціонарні або тимчасові рекреаційні послуги, які формують систему місцевих центрів рекреаційного обслуговування населення області (рис. 2). За оцінками фахівців, переважна більшість водних об'єктів області не зазнала негативного екологічного впливу з боку господарської діяльності та наслідків аварії на ЧАЕС, тому вони зберегли свою рекреаційну здатність і є придатними для рекреаційної діяльності та можуть бути привабливими для інвестування в розвиток нової мережі рекреаційних центрів [13]. Найбільший рекреаційний потенціал у Волинській області, на думку науковців, мають Шацький, Ратнівський, Ківерцівський, Ковельський, Любомльський, Турійський та Старовижівський райони [10]. На території області створено 90 зон тривалого відпочинку

загальною площею 259,44 га, 138 зон короткочасного відпочинку площею 1776,04 га, у тому числі 155 водних рекреаційних пунктів [12].

Рис. 2. Основні рекреаційні центри та гідрологічна мережа Волинської області [7]

Особливо привабливими для розвитку водної рекреації на Волині, за висновками експертів, є її озерна система з мальовничою флорою та специфічною фауною [13]. Адже усі озера області є прісноводними й замерзають узимку, що дає змогу розвивати ковзанярський спорт та зимові види риболовлі, а влітку вони придатні у поєднанні з м'яким місцевим кліматом для купання й загоряння, а також для водноспортивного, культурно-дозвільного та сімейного відпочинку. Особливо в цьому напрямку рекреаційної спеціалізації слід відмітити озера заплави річки Прип'ять, де їх налічується понад 20 із загальною площею близько 10 га. [12]. Одним із найбільших озер цієї групи є Люб'язь (площа 4,3 кв. км), через яке протікає р. Прип'ять (поблизу с. Люб'язь). Воно є порівняно глибоким (7 м) і живиться водою Прип'яті [14]. Тут улітку можна часто побачити численних відпочивальників, які використовують пристосовані засоби для відпочинку – палатки, зонти, надувні човни тощо. Спеціального рекреаційного оснащення у цьому пункті відпочинку практично немає, як і поблизу більшості озер та інших водойм Волинської області [4]. В долині Прип'яті також виділяються озера Біле (глибина 13, 5 м) і Волянське, через які постачається вода через Бузький канал у Дніпро [2]. Цікавим для відпочивальників є також озера, які мають окрім своїх сприятливих природних характеристик, цікаву історію та місцеві легенди. Серед таких рекреаційних об'єктів Волині слід виділити карстове озеро Сомине (поблизу с. Сомин) басейну річки Вижівки. Максимальна глибина цього озера становить 56,9 м. Воно має постійну низьку температуру води (+6 – +8 С) і не заростає. Риба в цьому озері часто викидається зграями з води [1]. Ходять місцеві легенди, що у водах цього озера водиться місцеве доісторичне чудовисько (якийсь

динозавр), на кшталт – Лохнеського, що може бути цікавим для приїжджих відпочивальників із інших регіонів України та із-за кордону. Окрім того, склад води багатьох волинських озер містить рідкісні мінерали, срібло та гліцерин, що, на думку науковців, може мати широке використання в лікувально-профілактичних заходах та інших видах відпочинку в поєднанні з місцевими грязями, які багаті на органічні сполуки тощо [14]. Флора і фауна Волинських озер є також досить привабливою для розвитку мисливства, рибальства, збирання ягід у лісах на приозерних територіях Полісся, що становить потенційний рекреаційний інтерес.

Численні ріки області є неглибокими (середня глибина річок становить 2,5 м) [11]. Вони не мають сильних течій, адже є рівнинними, а також у них відсутні значні перепади температури води в своїх нижніх течіях, які досить добре прогріваються влітку й вони є придатними для купання та інших форм річкового водного відпочинку, наприклад, занять спортом на каное і байдарках.

Штучні водойми Волинської області використовуються в основному для зволоження осушених меліорацією земель, а також для розведення риби та масово культурного відпочинку місцевого населення. Досить цікавими в рекреаційному та значущими у водогосподарському плані є природні джерела прісної води в області, які мають підземне живлення і використовуються не тільки для забору питної води, але й для розведення рідкісних видів промислової риби та дестинаційного туризму. Наприклад, Оконські та Северинівські джерела Маневицького району, в яких розводять джерельну форель у промислових масштабах і здійснюють водозабір для питних потреб населення області, а також проводять екскурсії, де показують технологічні процеси вирощування цієї смачної прісноводної риби.

На Волині є також мінералізовані джерела, як наприклад, у с. Павлівка Іваничівського району, де налагоджене виробництво мінеральної води збагаченої йодом («Йоданка Павлівська»). В області нараховується 43 водопункти лікувальних мінеральних вод [13]. Їхні експлуатаційні запаси не встановлені та потребують подальшого дослідження. Хлоридно-натрієві води з домішками бромиду, йоду та радону з підвищеною мінералізацією (12-13 мг/л) поширені також поблизу с. Журавичі Ківерцівського району. Така вода може використовуватися для лікування серцево-судинних захворювань, атеросклерозу, хвороб дихальної і травної системи. Поблизу м. Ковель (на глибині понад 1300 м) було розвідано джерело хлоридно-натрієво-йодо-бромної води, яке не має аналогів серед лікувальних вод Європи та світу. Запаси цієї води експерти оцінюють у 90 м куб./добу на 25-річний термін [12]. Таким чином, Волинська область володіє значним потенціалом мінеральних вод, що дає можливість у перспективі розвивати санаторно-курортне лікування захворювань серцево-судинної системи, опорно-рухової системи, гіпертонії, периферійної нервової системи, шлункових та інших хвороб. Ураховуючи запаси та якість мінеральних вод розвіданих родовищ, можна говорити про досить високий санаторно-курортний потенціал Волинської області на майбутнє.

Наш край має значні ресурси лікувальних торфових грязей (33 родовища), які містять мінеральні солі заліза, амонію, сполуки бору, барію, стронцію, титану, цирконію, ванадію, срібла, хрому, золота та йоду, а також багато органічних сполук (віск, бітум, різноманітні смоли, оргкислоти, лігніни, гліцерин тощо) та ін. Лікувальні грязі Волині належать до гіпсово-купоросних торф'яників із ступенем мінералізації 2–3 г/л [5]. Такі грязі можна використовувати для лікування ортопедичних, неврологічних та дерматичних захворювань. Дно Волинських озер та заболочені території навколо них мають сапропелі (донний мул), які за своїми лікувальними властивостями не поступаються мінеральним грязям і торфу. Їх використовують для лікування неврологічних, ортопедичних, серцево-судинних, шкіряних захворювань, а також проти опіків шкіри, хвороб суглобів і ревматизму. Експерти оцінюють запаси сапропелю в області у понад 270 млн т [8].

Проте водні ресурси та об'єкти Волинської області використовуються далеко не на можливій потужності, чому перешкоджає ряд важливих проблем комплексного характеру: статусно-правових, фінансово-економічних, природно-технологічних, господарсько-екологічних, інфраструктурно-технічних, безпекових науково-інформаційних, кадрових та ментальних та ін. (табл. 1). Наприклад, для багатьох водойм області не визначено їх статус та приналежність до власності місцевих територіальних громад так, як вони перебувають у державній власності, а також налагоджений недостатній контроль щодо використання місцевих водних об'єктів із боку функціонуючих ОТГ, які не мають юридичного права на користування усіма водоймами, що перебувають на їх території. Це призводить до правового вакууму та використання багатьох водойм області в корупційних інтересах місцевих посадовців і приватних підприємців, наприклад тих, які розводять рибу.

Таблиця 1

**Основні проблеми рекреаційного використання водойм
Волинської області**

№ з / п.	Група проблем	Зміст проблеми	Наслідки	Можливі шляхи вирішення
1.	Статусно-правові	Для багатьох водойм області не визначено їх статус та приналежність до власності місцевих територіальних громад так, як вони перебувають у державній власності; недостатня контроль-ваність використання місцевих водних об'єктів із боку ОТГ та державних служб; недостатнє державне фінансування щодо охорони та раціонального використання водних об'єктів області, збереження стану їх флори і фауни, а також інших водних ресурсів тощо	Порушення правил та норм використання водних об'єктів; браконьєрство щодо вилову риби, раків та ін. видів водної фауни, заборонений відстріл дичини, бездумне знищення флори місцевих водойм; відсутність надійних систем водоочищення в промис-ловості та інших галузях господарства; неконтроль-ваність багатьох процесів щодо використання водних ресурсів області тощо	Прийняття відповідних законів, які регулюють статусну приналежність водних об'єктів та надання необхідних дозволів на проведення господарської, природоохоронної та рекреа-ційної діяльності з використанням водних об'єктів; розробка бізнес-планів терто-ріальних громад щодо можли-востей розвитку рекреації з використанням ресурсів місцевих водойм
2.	Фінансово-економічні	Відсутність джерел фінансування для освоєння водних об'єктів області в рекреаційному плані	Недостатній рівень розвитку рекреаційного обслуговування та рекреаційної мережі області	Запровадження нових форм фінансування рекреаційного розвитку області, включаючи надходження іноземних інвестицій тощо
3.	Природно-технологічні	Низька господарча та рекреаційна освоєність багатьох водних об'єктів області; важко доступність багатьох водойм області та їх значна віддаленість від потенційних отримувачів рекреаційних послуг (переважно міських жителів)	Заростання та заболочення багатьох водойм області; транспортна складність у діставання до більшості водних об'єктів краю; відсутність необхідної інфраструктури та служб і системи надання рекреаційних послуг на місцях	Налагодження надійної системи охорони водних об'єктів; створення відповідних служб місцевого рівня щодо охорони і використання водних об'єктів, уключаючи рекреаційну діяльність; налагодження транспор-тної інфраструктури в області
4.	Господарські	Використання багатьох водойм у господарських цілях, наприклад, розведення риби й використання біокормів та контроль над цими водоймами з боку приватних структур (орендаторів або власників водойм)	Хімічне та механічне забруднення водойм області та їх непридатність для рекреаційної діяльності, а також загроза для життєдіяльності живих організмів водойм (флори і фауни) та небезпека використання води для рекреації і відпочинку, що може становити загрозу для життя і здоров'я людини тощо	Раціональне використання водних ресурсів області та їх охорона; дотримання екологіч-них норм та стандартів виробництва; налагодження очисних систем і правильне очищення води; недопущення потрапляння шкідливих речо-вин у воду тощо
5.	Інфраструктурно-технічні	Відсутність спец. Рекреаційного обладнання та рятувників у місцях масового відпочинку побли-зу водойм; непростосова-ність багатьох водойм до відпочинку, а особливо з дітьми	Низький рівень рекреаційного обслуговування населення; загроза життю та здоров'ю відпочивальників тощо	Будівництво і створення на водоймах області необхідних інфраструктурних об'єктів та застосування окремих техніч-них елементів для проведення рекреаційної діяльності та рятувальних робіт та осна-щення їх необхідною технікою і забезпечення кваліфікованими кадрами у цих сферах діяльності; виділення коштів на будівництво й розвиток місцевої рекреаційної інфраструктури тощо
6.	Екологічні	Помітна механічна забрудненість водойм області шляхом меха-нічного потрапляння у воду сміття тощо; хімічна забрудненість багатьох водойм у результаті	Комплексне забруднення багатьох водойм та знищення їх флори і фауни; непри-датність багатьох водних об'єктів краю для рекреаційної діяльності; надмірна концерн-трація у воді шкідливих	Раціональне використання водних ресурсів області та їх охорона; дотримання екологіч-них норм та стандартів виробництва; на-лагодження очисних систем і правильне очищення води;

		господарчої діяльності (використання на прилягаючих полях пестицидів та ін. отрутохімікатів, а також злив у воду відходів підприємств, миття техніки та прання білизни з використанням хімічних речовин поблизу багатьох водойм тощо	бактерій та мікроорганізмів, які можуть викликати складні захворювання	недопускання потрапляння шкідливих речовин у воду тощо
7.	Безпекові	Недостатня гарантованість безпечного відпочинку на водоймах; відсутність рятувників та ін. служб і засобів порятунку та надання першої медичної та ін. допомоги поблизу водойм	Загроза життю, здоров'ю та відпочинку рекреантів; наявна можливість заразитися шкідливими бактеріями та мікроорганізмами, а також отримати фізичні ушкодження людським органам під час плавання, пірнання та проведеного ін. видів рекреаційної діяльності; порушення правил перебування на воді та нехтування запобіжними безпечними заходами, які можуть призвести до нещасних випадків тощо	Налагодження надійної безпекової системи щодо відпочинку та інших видів рекреаційної діяльності в області; підготовка кваліфікованих рятувників, інструкторів із водних видів відпочинку та забезпечення їх необхідними засобами, а також створення відповідної безпекової інфраструктури
8.	Науково-інформаційні	Недостатня вивченість водних об'єктів області для їх господарської та рекреаційної придатності; низька інформаційна повідомленість населення області та країни в цілому про рекреаційний потенціал краю	Відсутність комплексної оцінки щодо екологічного та природного стану водойм області та можливості їх використання у рекреаційній діяльності; незадовільна забезпеченість населення інформативними ресурсами щодо рекреаційної діяльності на водоймах області	Проведення комплексних досліджень щодо оцінки та можливих перспектив використання водних ресурсів області в рекреаційній діяльності із залученням фахівців із різних наукових галузей (гідрології, біології, рекреології, медицини, ґрунтознавства, економіки та ін.); створення якісного інформативного продукту про можливості відпочинку на воді в межах області та правил поведінки на воді
9.	Кадрові та ментальні	Відсутність професійних кадрів у галузі забезпечення водної рекреації (інструкторів, гідів, рятувників та ін. фахівців); низький рівень усвідомлення населення про можливі небезпечні наслідки відпочинку на воді, які можуть призвести до летальних випадків, пошкодження частин тіла тощо; низький рівень екологічної культури вітчизняних відпочивальників та ін.	Недостатня забезпеченість водних видів рекреаційної діяльності фахівцями; нещасні випадки при відпочинку на воді; значне екологічне забруднення водних об'єктів та прилеглих до них територій	Налагодження підготовки висококваліфікованих спеціалістів у галузі водної рекреації в навчальних закладах та системі перепідготовки кадрів; проведення роз'яснювальної роботи щодо правил відпочинку на воді та виховання навичок екологічної культури у місцевого населення тощо

Недостатнім є також державне фінансування щодо охорони та раціонального використання водних об'єктів області, збереження стану їх флори і фауни, а також інших водних ресурсів тощо. Наявна ціла низька проблем господарчого плану та рекреаційної освоєності багатьох водних ресурсів краю, які пов'язані з їх утрудненою транспортною доступністю та значною віддаленістю від потенційних рекреантів – жителів міст. Практично на усіх водних об'єктах області є відсутнім спеціальне рекреаційне обладнання та не скрізь чергують професійні рятувників у період масового купання та відпочинку. Багато водойм області є фактично не пристосованими для сімейного відпочинку з дітьми. На пляжах поблизу місцевих водойм бракує стаціонарних та біотуалетів, а також пунктів першої медичної допомоги, роздягалень, душів тощо. Тому самодіяльним відпочивальникам на водних об'єктах краю ніхто не може гарантувати безпечного відпочинку, без надання відповідної рятувальної, медичної та інструктажної допомоги.

Щорічно фахівцями державного управління «Волинський обласний лабораторний центр МОЗ України» з метою забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя населення в літній період на територіях традиційних місць масового відпочинку звершується моніторинг стану навколишнього середовища та водних об'єктів краю. Проводяться вибіркові дослідження стану води на її поверхні, беруться ґрунтові проби піску з головних пляжів області. Так у період підготовки до літнього оздоровчого сезону в 2019 р. в області було обстежено понад 150 водних об'єктів на предмет їх придатності для купання й відпочинку [2]. Працівниками районних санітарно-епідеміологічних станцій (СЕС) забезпечується контроль за мікробіологічними, санітарно-хімічними та радіологічними показниками місць масового відпочинку області. За висновкам районних СЕС, в області щорічно на право дозволу проведення рекреаційної діяльності отримують понад 40 санкціонованих відпочинкових зон [3]. Досліджується також склад водойм Волині на наявність у них збудників інфекційних хвороб та паразитів, оскільки влітку значно підвищуються температурні показники й більшість водних об'єктів краю, які використовуються з рекреаційною метою є зі стоячою водою – озера, ставки, копанки тощо. За оцінками працівників СЕС, переважна кількість таких водойм області є непридатні для купання, через надмірну концентрацію мікроорганізмів і збудників хвороб у воді при високих температурах, а також берегова смуга таких водойм не є обладнаною для рекреаційного використання при більшості водних об'єктів області [6].

Часто у міських зонах відбуваються аварії й зливи каналізаційних систем у місцеві водойми, а також регулярно порушують екологічні норми і правила очищення стічних вод численні підприємства та приватні фірми. Останні використовують у виробництві багато води та зливають забруднені відходи у каналізаційну мережу, а інколи й в саму водойму, без надійного очищення.

Недотриманням установлених правил є також те, що якщо водойма (ставок, озеро, річка) розташована за межами населеного пункту, часто бувають відсутні будь-які попереджувальні знаки про заборону купання в ній та можливі ознаки небезпеки (присутність водоплавних птахів; наявність отруйних змій; про те, що ця водойма є місцем водопою великої рогатої худоби; про те, що вода влітку в ній може зацвітати від надлишку бактерій, про що свідчать зміненій колір води, наявність плівки на її поверхні тощо; про надмірну засміченість води та ін.) [3]. Значною проблемою для водних об'єктів краю є їх значна механічна забрудненість пластиком та іншим сміттям, а також потрапляння у воду внаслідок господарської діяльності на полях області пестицидів та інших отрутохімікатів, а також промислових зливів від підприємств та миття техніки й прання білизни, що призводить до хімічного забруднення багатьох водойм області.

Недостатньою є також стан вивченості водних об'єктів із метою їх використання у подальшій рекреаційній діяльності, що потребує проведення комплексних досліджень щодо оцінки та можливих перспектив використання водних ресурсів області в рекреаційній діяльності із залученням фахівців із різних наукових галузей та потребує створення якісного інформаційного продукту про потенційні можливості розвитку водної рекреації на Волині. В області не вистачає професійних кадрів у галузі забезпечення рекреаційного відпочинку на воді (інструкторів, гідів, рятувальників та інших фахівців). В останні десятиріччя спостерігається падіння рівня усвідомлення населення про можливі небажані наслідки відпочинку на воді, які можуть призвести до летальних випадків, пошкодження частин тіла тощо, а також знижується рівень екологічної культури вітчизняних відпочивальників щодо збереження природи свого краю.

Для покращення водно-рекреаційної ситуації у Волинській області та Україні в цілому, на нашу думку, необхідно прийняття відповідних законів, які регулюють статусну приналежність водних об'єктів. Необхідно також переглянути та змінити процедуру надання необхідних дозволів на проведення господарської, природоохоронної та рекреаційної діяльності із використанням місцевих територіальних водойм. У розробці бізнес-планів територіальних громад необхідно враховувати усі можливості щодо використання водних об'єктів у розвитку рекреації краю. Необхідним є також запровадження нових форм фінансування рекреаційного розвитку області, включаючи надходження іноземних інвестицій, які потрібно спрямовувати на створення рекреаційної інфраструктури, в тому числі й водної. Потребує удосконалення система охорони водних об'єктів області з можливістю створення відповідних служб місцевого значення щодо охорони і раціонального використання ресурсів водних об'єктів. Якісного контролю з боку керівних підрозділів області потребує система дотримання екологічних норм та стандартів виробництва, а також налагодження очисних систем і

технології правильного очищення води. Управлінську увагу також потрібно спрямовувати на підготовку кваліфікованих кадрів із надання різноманітних рекреаційно-туристичних та рятувальних послуг на воді. В межах області потрібно проводити комплексні дослідження щодо оцінки та перспектив використання водних ресурсів у рекреаційній діяльності, а також створити якісний рекламно-інформаційний продукт про можливості відпочинку на воді у Волинському краї.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, водні ресурси області мають значний нереалізований потенціал і можуть слугувати основою для будівництва на їх берегах будинків і баз відпочинку, пансіонатів, створення рекреаційних зон короточасного відпочинку тощо. У ході використання водних ресурсів області в рекреаційній діяльності виникає багато проблем організаційно-управлінського, господарчо-технологічного та екологічного характеру, а також існують значні фінансові та безпекові проблеми, які потребують свого вирішення та подальшої наукової уваги.

Джерела та література

1. Бідун Василь. Озера Волині, що замінять Світязь / Василь Бідун [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://volyn.tabloyid.com/layf/ozera-volyni-shcho-zaminyat-svityaz>.
2. Відпочинок на Волинських озерах [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://konkurent.in.ua/publication/42066/vidpochinok-na-volinskih-ozerah-umovi-ta-tsini-foto/>.
3. Водойми Волині : у яких місцях безпечно купатися [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://p-r.com.ua/news/vodoimy-volyni-u-yakyykh-mistsyakh-bezpechno-kupatysya/>.
4. Водойми Волині [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://sites.google.com/site/volinskijkraj253/vodojmi-volini>.
5. Герасимчук З. В. Регіональна політика розвитку рекреаційного природокористування : механізми формування та реалізації : монографія / З. В. Герасимчук, Н. В. Коленда Л. М. Черчик. – Луцьк : Надстир'я, 2007. – 172 с.
6. Де не можна купатися [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/2484413-de-ne-mozna-kupatisa-infografika.html.
7. Для тих, хто їде на природу: карта рекреаційних пунктів на Волині <http://www.volynpost.com/news/88964-dlia-tyh-hto-ide-na-prirodu-karta-rekreacijnyh-punktiv-na-volyni>
8. Ільїн Л. В. Лімнокомплекси Українського Полісся : у 2-х т. Т.2 : Регіональні особливості та оптимізація / Л. В. Ільїн. – Луцьк : РВВ Вежа Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. - 400 с.
9. Ільїн Л. В. Перспективи рекреаційного використання водойм уповільненого водообміну України / Л. В. Ільїн. // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Вип. ХХІ. Рекреаційна індустрія: досвід, проблеми і перспективи розвитку. – Львів, 2000. – С.163–169.
10. Каліновський Д. І. Рекреаційна привабливість природних водойм Волинської області і можливості їх використання в рекреації та туризмі / Д. І. Каліновський // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія : Географічні науки. – Луцьк : Вежа–Друк, – 2013. – № 6 (255). – С. 43–47.
11. Озера Волинської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://geoknigi.com/view_stat.php?id=95.
12. Програма розвитку туризму та рекреації у Волинській області на 2016–2020 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://voladm.gov.ua/article/strategiya-rozvitku-volinskoyi-oblasti-na-period-do-2020-roku1/>.
13. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища у Волинській області за 2016 р. // Управління екології та природних ресурсів у Волинській області. – Луцьк : УЕПР, 2016. – 168 с.
14. ТОП-5 волинських озер, або не Світязем єдиним [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.volyn24.com/news/84693-top-5-volynskyh-ozer-abo-dekilka-aktualnyh-alternatyv-vidpochynku-na-svitiazi>.

References

1. Bidun Vasyl. Oзера Volyni, shcho zaminiat Svitiyaz / Vasyl Bidun [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <https://volyn.tabloyid.com/layf/ozera-volyni-shcho-zaminyat-svityaz>.

2. Vidpochynok na Volynskykh ozerakh [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <https://konkurent.in.ua/publication/42066/vidpochinok-na-volynskikh-ozerakh-umovi-ta-tsini-foto/>.
3. Vodoimy Volyni : u yakykh mistsiakh bezpechno kupatysia [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <https://p-p.com.ua/news/vodoimy-volyni-u-yakykh-mistsyakh-bezpechno-kupatysya/>.
4. Vodoimy Volyni [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <https://sites.google.com/site/volynskijkra253/vodojmi-volini>.
5. Herasymchuk Z. V. Rehionalna polityka rozvytku rekreatsiinoho pryrodokorystuvannia : mekhanizmy formuvannia ta realizatsii : monohrafiia / Z. V. Herasymchuk, N. V. Kolenda L. M. Cherchyk. – Lutsk : Nadstyr'ia, 2007. – 172 s.
6. De ne mozna kupatysia [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : https://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/2484413-de-ne-mozna-kupatysia-infografika.html.
7. Dlia tykh, khto yide na pryrodu: karta rekreatsiinykh punktiv na Volyni <http://www.volynpost.com/news/88964-dlia-tyh-hto-ide-na-pryrodu-karta-rekreacijnyh-punktiv-na-volyni>
8. Ilin L. V. Limnokompleksy Ukrainського Polissia : u 2-kh t. T.2 : Rehionalni osoblyvosti ta optymizatsiia / L. V. Ilin. – Lutsk : RVV Vezha Volyn. nats. un-tu im. Lesi Ukrainky, 2008. - 400 s.
9. Ilin L. V. Perspektyvy rekreatsiinoho vykorystannia vodoim upovilnenoho vodoobminu Ukrainy / L. V. Ilin. // Sotsialno-ekonomichni doslidzhennia v perekhidnyi period. Vyp. KhKhI. Rekreatsiina industriia: dosvid, problemy i perspektyvy rozvytku. – Lviv, 2000. – S.163–169.
10. Kalinovskiy D. I. Rekreatsiina pryvablyvist pryrodnykh vodoim Volynskoi oblasti i mozhlyvosti yikh vykorystannia v rekreatsii ta turyzmi / D. I. Kalinovskiy // Naukovyi visnyk Skhidnoievropeiskoho natsionalnogo universytetu imeni Lesi Ukrainky. Serii : Heohrafichni nauky. – Lutsk : Vezha–Druk, – 2013. – № 6 (255). – S. 43–47.
11. Ozera Volynskoi oblasti [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : https://geoknigi.com/view_stat.php?id=95.
12. Prohrama rozvytku turyzmu ta rekreatsii u Volynskii oblasti na 2016–2020 roky [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <https://voladm.gov.ua/article/strategiya-rozvitku-volynskoyi-oblasti-na-period-do-2020-roku1/>.
13. Rehionalna dopovid pro stan navkolyshnoho pryrodnoho seredovyscha u Volynskii oblasti za 2016 r. // Upravlinnia ekolohii ta pryrodnykh resursiv u Volynskii oblasti. – Lutsk : UEPR, 2016. – 168 s.
14. TOP-5 volynskykh ozer, abo ne Svitiazem yedynym [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <https://www.volyn24.com/news/84693-top-5-volynskykh-ozer-abo-dekilka-aktualnyh-alternatyv-vidpochynku-na-svitiazi>.

Патийчук Виктор, Забокритская Мирослава, Нетробчук Ирина, Саванюк София. Анализ основных проблем использования водоемов Вольнской области в рекреационной деятельности. Исследованы особенности рекреационного использования основных водоемов Вольнской области, в частности озер, рек, источников и штучных водоемов. Показана специфика привлечения водных объектов исследуемой территории в рекреационной деятельности региона и стране в целом. Проанализированы основные направления рекреационной деятельности с использованием водоемов Вольни. Раскрыто главные проблемы, которые возникают в результате рекреационного освоения водных объектов Вольнской области и хозяйственной деятельности на ее территории. Выделено несколько основных групп проблем рекреационного использования природных и искусственных водоемов Вольнской области. Основное внимание исследования сконцентрировано на статусно-правовых, финансово-экономических, природно-технологических, хозяйственно-экологических, инфраструктурно-технических, безопасностных, научно-информационных, кадровых и ментальных проблемах рекреационного использования водных объектов Вольнской области. Намечены возможные перспективы использования водоемов области для развития рекреационной деятельности в исследуемом регионе.

Ключевые слова: рекреационная деятельность, водные объекты, водоемы, озера, проблемы использования водных объектов, Вольнская область.

Patiychuk Victor, Zabokritska Miroslava, Netrobchuk Iryna, Savanyuk Sofia. Analysis of the main problems of the use of reservoirs of Volyn region in recreational activities. The features of recreational use of the main reservoirs of the Volyn region, including lakes, rivers, springs and ponds, are investigated. The specific features of the attraction of the water bodies of the studied territory in the recreational activity of the region and the country as a whole are shown. The main directions of recreational activity using the Volyn reservoirs are analyzed. The main problems that arise as a result of the recreational development of water bodies of Volyn region and economic activity

in its territory are revealed. There are several main groups of problems of recreational use of natural and artificial reservoirs of Volyn region. The main attention of the research is focused on the status-legal, financial-economic, natural-technological, economic-ecological, infrastructural-technical, safe scientific-informational, personnel and mental problems of recreational use of water objects of Volyn region. The possible perspectives of using reservoirs of the region for the development of recreational activity in the studied region are generalized.

Key words: recreational activity, water bodies, reservoirs, lakes, problems of use of water bodies, Volyn region.

Стаття надійшла до редколегії
25.11.2019 р.